

יבמות קז

משה שווערד

1. חדושי הרמב"ן על מסכת יבמות דף קז/א

מתני' בש"א אין ממאנין אלא ארוסות. פי' אין נזקקין למיאון ואע"פ שמיאנה בפנינו אין כותבין לה גט מיאון להתירה אלא ארוסות אבל לא נשואות, אבל אם הוזקקו לה ב"ד אע"פ שאינן רשאים וכתבו לה גט מיאון כיון שהותרה לא תצא מהתירה הראשון, והיינו דקתני אין ממאנין ולא קתני ארוסות ממאנות נשואות אינן יכולות למאן...

2. חדושי הרשב"א על מסכת יבמות דף קז/א

בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות. פירוש אין נזקקין למיאון לנשואות, ואע"פ שמאנה בפנינו אין כותבין לה גט מיאון להתירה, אבל אם הוזקקו לה וכתבו להו אע"פ שאינן רשאים הוזקקו וכיון שהותרו לה תצא מהתירה הא', והיינו דקתני אין ממאנין ולא קתני נשואות אין ממאנות, והיינו דאמרין לקמן בגמרא (ע"ב) אמרו להן ב"ש פישון הגמל במדה כפושה מדד לפיכך מדדו לו במדה כפושה, ואם איתא דאפילו כי מאנה שלא בפניו אין מיאונה מיאון, וכי מפני שמדד במדה כפושה והיה מאבד פירות נכסיה התירו אשת איש של דבריהם, אלא שמע מינה אם מיאנה מיאנה. והכי איתא בירושלמי (פי"ג ה"א) דגרסינן התם, לפיכך מדדו לו במדה כפושה, וקשיא כי כפשה אלו עושה דבר שלא כשורה שמא מתירין ערוה שלו, אמר ר"י הדא אמרה עברה ומיאנה מן הנשואין על דב"ש מיאונה מיאון. ואיכא למידק דא"כ לארוסות נזקקין להן למאן אפילו לכתחילה, והא תני בר קפרא לעולם יתרחק אדם מג' דברים מן המיאונים ומן הפקדונות ומן הערבות, ולקמן (קט, א) נמי בגמרא מקשינן מינה על מתניתין דמלמדין את הקטנה שתמאן בו. [1] ואפשר לומר דהכא נמי במיאון דמצוה כדמשני על ההיא בגמרא. [2] א"נ דהתם לא מקשינן אלא משום דקתני מלמדין את הקטנה, וכיון שצריך להתרחק מן המיאונים היאך מותר לנו ללמדה למאן והיא יושבת לבטח עם בעלה. אבל הכא כשבאה לפנינו למאן אין נמנעין מלהזקק לה דמה הנאה יש בשנתרחק ממנה, והלא אם אמרה בפני שנים בשוק אי אפשר בפלוני בעלי הרי זה מיאון, ואפילו אמרה כן בפני החנוני כדאיתא בגמרא (קח, א), הלכך אנו נזקקין לה. [3] ומיהו בירושלמי (שם) מצאתי שמקשים אותה דגרסינן התם, וב"ד יושבין במיאון לא כן תני ברח משלש והדבק בשלש וכו', תפתר דהו עסיקין במילי חורי ואתא עובדא קומיהון:

3. רישב"א על מסכת יבמות דף קז/א

גמרא מסר האב לשלוחי הבעל. פרש"י ז"ל מסר האב לאו דוקא דהא משקבל אביה קדושין לא נפקא במיאון ואין מיאון אלא ביתומה שהשיאוה אמה ואחיה אלא הכי קאמר מסר האב לשלוחי הבעל דקיימא לן בעלמא דנשואין הוה דכוותא הכא שמסרוה אחיה לשלוחין הוה נשואין לב"ש מא"ל ע"כ. ונראה מדברי רבי' ז"ל דיתומה בחיי האב שאין לאביה רשות בה לא תקון לה רבנן נשואי' ע"י אביה וכן נראה עוד מדבריו ז"ל דקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה והיא יתומה בחיי האב והחזירה שאין חזרתה חזרה גמורה דקדושי חזרה אינם כלום הואיל ופקעו זכות אב והיא אין לה יד והוא כגרושה ועומדת ע"כ וי"מ דיתומה בחיי האב תקון לה נמי רבנן נשואין דרבנן למיאון והיינו דתני לקמיה שאין חזרה אלא מדרבנן וגרושה גמורה היא מן התורה והיינו דאמר' הכא מסר האב לשלוחי הבעל דנקטי' לה ביתומה בחיי האב:

4. תוספות רא"ש על יבמות דף קז/א

דאי אמרת נשואה תמאן שמיט ואכיל להו. וא"ת ומאי נפקא ליה מינה והרי אמרינן בפרק המפקיד המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר פי' אם תמאן ישלמו לו מה שהוציא, וי"ל אפ"ה חיישינן שמא לא ישיבית הקרקע אלא יאכל אף הזמורות וישחית גוף הקרקע, וא"ת ומה ירויח בזה אם תמאן יצטרך לשלם מה שכילה שלא כדין, וי"ל דלא ניהא לה דתיקון כדינא ודינא שמא לא תמצא עדים שישלם לה מה שכילה, ועוד נראה דאפילו מה שכילה שלא כדין אינו חייב לשלם וכן מוכח בסוף אלמנה ניוזנת גבי מתני' הממאנת והשנייה והאילונית אין להם כתובה וכו' ולא בלאות אמר שמואל לא שאנו אלא נכסי מלוג אבל נכסי צאן ברזל יש לה הוי בה רב פפא אהייא אילימא אממאנת דאי איתנהו אידי ואידי שקלא אי דליתנהו אידי ואידי לית לה פי' ואפי' הנך דכילה שלא כדין כגון שכילה גם הקרן, דאי בהני שכילה כדין א"כ היכי מסיק גבי אילונית אי דליתנהו איפכא מיבעי ליה וישלם פירות נכסי מלוג ואמאי ישלם אותם כיון שאכלם כדין אלא ש"מ דמירי בפירות שאכלם שלא כדין ואפ"ה כיון דליתנהו בעין אינו מחוייב לשלם:

5. תוספות יבמות דף קז/א

דאי אמרת תמאן שמיט ואכיל להו - וא"ת והאמר בפ' המפקיד (ב"מ לט.) המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה כמוציא על נכסי אחר דמי וישלמו לו מה שהוציא וא"כ לא יפסיד כלום במיאונה ואר"י דמ"מ שמיט ואכיל אפי' הזמורות וגוף הקרקע אם כילה דא"צ לשלם אע"פ שאכל שלא כדין כדמוכח בכתובות בס"פ אלמנה (דף קא. ושם) דאמר שמואל אמתניתין ולא בלאות לא שנו אלא נכסי מלוג אבל נכסי צאן ברזל יש לה הוי בה רב פפא אהייא אילימא אממאנת אי דאיתנהו אידי ואידי שקלה ואי דליתנהו אידי ואידי לית לה ואירי בהנך שכילה שלא כדין שכילה גם את הקרן דאי בהני שכילה כדין א"כ היכי מסיק גבי אילונית אי דליתנהו איפכא מיבעי ליה דישלם פירות נכסי מלוג ולמה ישלם הפירות כיון שאכלם כדין אלא ודאי מיירי בפירות שאכלם שלא כדין דליתנהו בעין לא ישלם ולכך קאמר שפיר דשמיט ואכיל פרי כיון שלא ישלם כלום:

6. שערים מצויינים בהלכה

שאינן אדם טורח בסעודה ומפסידה. פרש"י סעודת נישואין, ואי אמרת תמאן מימנעי ולא נסבי. וזהו משום דצד החתן טורחין לסעודת נישואין, וכן איתא במס' בכתובות (ג:) שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל, שיהא אדם טורח בסעודה ג' ימים כו', ועו"ש ומת אביו של החתן כו', ופרש"י דאביו של החתן טורח בצרכי סעודה, ועי' במס' חולין (פג.) דאורח ארעא למטרח בי חתנא טפי מבי כלתא. ועיין ברמב"ם (אישות פי"א הי"ד) שזהו מכח חזקה. ובמ"מ כתב בשם הרשב"א דאי לא טרח בסעודה אינו נאמן, דליכא חזקה.

7. ריטב"א על מסכת יבמות דף קז/א

אמר רב הושעיא ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו. פי' הא דקתני ב"ה שממאנת ביבם דוקא למאמרו שאינה צריכה גט למאמרו אבל אינה ממאנת לזיקתו להפטר מחליצה ומפ' טעמא דב"ה ואזיל וא"ת א"כ לב"ש אינה ממאנת אפי' למאמרו ואמאי עדיפא מארוסה דעלמא שממאנת בו וי"ל דסברי ב"ש דכיון דאכתי אגידא ביה מחמת זיקה לא תקון לה רבנן מיאון:

8. ריטב"א על מסכת יבמות דף קז/א

מאמר דמדעתא מצי עקרה זיקה דבע"כ לא מצי עקרה. וא"ת אדרבה איפכא מסתברא וי"ל דה"ק דמאמר דמדעת' הוה כיון דקטנה היא שאין דעתה שלם אתא דבור ומבטל דבור אבל זיקה דבע"כ אתיא לאו כל הימנה לעקרה:

9. שערים מצויינים בהלכה

לעקרא. נראה ביאור לזה דמצינו לגבי נדר שהאדם נודר מדעתו והתורה אמרה (מטות ל-ג) "ככל היוצא מפיו יעשה", ומ"מ יכול לילך לחכם או לג' הדיוטות להתיר הנדר, וכדאמרינן במס' כתובות (עד:): חכם עוקר הנדר מעיקרו, ועל ידי פתח חרטה, אבל מצות ואיסורי התורה שנתנה לנו בעל כרחנו כאונס כדרשת חז"ל במס' שבת (פח.) עה"כ (יתרו יט-יז) "ויתייצבו בתחתית ההר" כו', זה אי אפשר להתיר ולעקור.

10. ריטב"א על מסכת יבמות דף קז/ב

עולא אמר ממאנת אף לזיקתו. פי' דקסבר יש מיאון לאחר מיתה ויכולה לומר רציתי בבעלי הראשון להיות נשאת לו אבל לא נתרציתי לו שיזקיקני ליבם וסובר עולא דאפילו כשממאנת ביבם סתם הוי מיאון מהאי טעמא והיינו דאמרי' דמסתמא נשואין קמא עקרה:

11. מזרחי על בראשית פרק לח פסוק טו

גירות אני ואיני עובדת עבודה זרה עד שאיני ראויה לו. פנויה אני ומותרת לכל אדם. יתומה אני שהייתי קטנה במיתת אבי והשיאוני אמי ואחי. ואין נשואי ער ואונן נשואין לאסור עליו משום כלתו, דאין זכות לאם ולאחים להשיא הקטנה, אלא לאב שזכהו הכתוב, כדכתיב 'את בתי נתתי לאיש הזה'. ולהך סברא צריך לומר דלאו בתו של שם היתה, שהרי בשנת חמשים ליעקב כלים שנותרו של שם, ויעקב היה כשנעשה זה הפועל יותר מבן מאה ועשר שנה. טהורה אני מנדה". וההיא דבראשית רבה דאמרי, "יהודה התחיל במצות יבום" דמשמע דקדושי ער ואונן קדושין גמורין היו. צריך לומר שכל זמן שלא

מיאנה אף על פי שהיא בת מיאון יש בה מצות יבום. אבל לאפרים מקשאה דאמר, בתו של שם היתה ודנוה בשריפה, דהשתא אי אפשר לומר שהיתה יתומה קטנה כשנשאת לער ואונן, צריך לומר דלאו בתו ממש אלא מזרעו:

12. ריטב"א על מסכת יבמות דף קז/ב

דאין מיאון לחצי זיקה. פי' דמיאון דחצי זיקה אינו עקירת קדושי' כלל אלא במי שמתרצה בא' מן היבמי' יותר מן האחרים אבל כשמיאנה בכולם אז אסורה בכולם:

13. המאירי על מסכת יבמות דף קז/ב

לענין ביאור זה שאמרו מאו לא הודו לו אביי אמר רב ורבא אמר ר' אושעיא ואמרי לה רב אסי כך הצעתו של דבר אביי סבר דר' יוחנן דקאמר מיאנה בזה מותרת לאחים פירושו אף לזה שמיאנה בו ומפני שאינה ממאנת לזיקתו ואין מיאונה כלום והרי רב שאסרה לכלם חולק עמו אבל רב אסי ור' אושעיא הודו לו ר' אושעיא כמימריה ורב אסי משום דקסבר דרב אסי אף ביבם אחד אמרה ושמואל לא צריך למימר דאודי ליה דהא דשמואל ור' יוחנן חדא מילתא היא לגמרי רבא אמר לא הודו לו ר' אושעיא כלומר אף ר' אושעיא וכל שכן רב אבי ר' אסי הודה לו ומשום דרבא נמי סבירא ליה דר' יוחנן מותרת לאחין קאמר ואפילו לדידיה ומשום דאין מיאון לחצי זיקה הא ביבם אחד מיאונה מיאון ואסורה לו וכן בהרבה יבמים אם מיאנה בכלם אסורה לכלם ונמצא שלא כדעת רב דהא לרב אף בחצי זיקה יש מיאון ואסורה לכלם ודלא כר' אושעיא דלר' אושעיא אף במיאון של כל הזיקה אין מיאון ומותרת לכלם אבל רב אסי אתיא שמעתייה הכי כדאטיקנא גה ואמרי לה רב אסי פירושו וכל שכן רב ור' אושעיא ומשום דסבירא להו דר' יוחנן מותרת לאחין קאמר הא לדידיה אסירא דיש מיאון לחצי זיקה ואתיא דלא כרב דימלי לרב אף לאחין אסירא ודלא כר' אושעיא דאלו לר' אושעיא אף לדידיה שריא ודלא כרב אסי דהא ר' יוחנן אפילו במקום הרבה יבמין אמרה והלכה כדבריו כמו שביארנו:

14. חדושי הרמב"ן על מסכת יבמות דף קז/א

מתני' בש"א אין ממאנין אלא ארוסות. פי' אין נזקקין למיאון ואע"פ שמיאנה בפנינו אין כותבין לה גט מיאון להתירה אלא ארוסות אבל לא נשואות, אבל אם הוזקקו לה ב"ד אע"פ שאינו רשאי וכתבו לה גט מיאון כיון שהותרה לא תצא מהתירה הראשון, והיינו דקתני אין ממאנין ולא קתני ארוסות ממאנות נשואות אינן יכולות למאן והיינו נמי דאמרין לקמן בגמ' אמרו להם ב"ש פישון הגמל במדה כפושה מדד ולפיכך מדדו לו במדה כפושה, ואם תאמר שאפילו מיאנה נשואה ושלא בפניו אין מיאונה מיאון וכי מפני שמדד במדה כפושה התירו אשת איש ואע"פ שהיא מדבריהם, אלא ש"מ אין ממאנין לכתחלה הוא שאין כותבין לה, והכי איתא בירושלמי:

15. ריטב"א על מסכת יבמות דף קז/ב

תרי קטרי עבדן בה. ושמע' מהכא דמודו ב"ש דבדיעבד מיאון של נשואה מיאון דאי לא מפני שעשה שלא כהוגן להפסיד פירות נכסיה לא היה להם להתיר אשת איש של דבריהם לשוק וכ"א בירושלמי על זה המעשה אלו העושה דבר שלא כשורה שמא מתירין ערוה שלו אמר רב חסדא הדה אמרת עברה ומיאנה על דעת ב"ש מיאונה מיאון:

16. חדושי הרמב"ן על מסכת יבמות דף קז/ב

עד כאן לא פליגי ב"ה אלא דלא בעינן מומחין וכו'. קשיא לי ולב"ש מאי שנא מכל דיני ממונות וגטין וקדושין שאינן צריכין מומחין כדאמרין בפרק המגרש (פ"ח ב') דשליחותיהו עבדינן, וי"ל מפני שב"ש מתרחקין מן המיאונין תקנו כן, א"נ מומחין לא דוקא אלא תלתא דאיכא בינייהו דגמיר כשאר דיני ממונות, וב"ה סברי כל שלשה ואפילו רועי בקר, ומצינו לשון מומחין שאינן מומחין גמורין במציעא (ל"ב א') גבי מוכרת שלא בב"ד אינה צריכה בב"ד מומחין אבל צריכה בב"ד הדיוטות, וכאן אינו מחזור לפרש כן:

17. חדושי הרשב"א על מסכת יבמות דף קז/ב

אמר רב יוסף בר מניומי א"ר נחמן הלכה כאותו הזוג. כתב ר"ח ז"ל דוקא דיעבד אבל לכתחלה לא, ודייקינן מדקתני מכשירין שמע מינה דיעבד אמרו, ע"כ. ומדבריו נראה דאפי' בדיעבד דוקא בשנים אבל בפני אחד ואפי' בדיעבד לא, ואין נראה כן מדברי רש"י ז"ל שפירש לקמן (קה, א) אפילו שגרה בעלה אצל חנוני דליכא אלא חנוני אין לך מיאון גדול מזה, דאלמא דאפילו בפני אחד מיאונה מיאון. וא"ת מנא ידעינן. [1] בעדים שומעין מבחוזן, כדאמר לעיל בשלהי מצות חליצה (קה, ב) בינו לבינה מנא ידעינן, א"ר יהודה אמר שמואל ועדים רואין אותו מבחוזן:

18. ריטב"א על מסכת יבמות דף קז/ב

אמר רב נחמן הלכה כאותו הזוג. ובתו' מפרשי' דאפילו לכתחלה מכשירין בשנים דאלו בדיעבד הא אמרי' לק' שאפי' שנר' אצל חנוני ואמרה אי איפשי בפלוני בעלי אין לך מיאון גדול מזה ופרש"י אע"פ שלא הי' אלא בפני חנוני לבדו הוי מיאון וא"ת והא בפני חנוני לבדו מנא ידעי' י"ל כגון ששמעו עדים מבחוזן [2] א"נ בכי הא כיון שבידה למאן בפנינו נאמנת להבא מיהא ול"ל

למיחש בהא כדחיישילי גבי בעל שאמר גרשתי את אשתי ור"ה ז"ל פירש שמכשירי' בדיעבד אבל לכתחלה צריך ג' והא דאמר' אפי' שגרה אצל חנוני היינו רבות' דאע"ג דמחזי דמשום דמטרח לה בעלמ' הוא דקאמ' הכי הוי מיאון גדול:

19. חדושי הרשב"א על מסכת יבמות דף קז/ב

השיאוה שלא לדעתה אינה צריכה למאן. פירש הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה שלו אינה צריכה למאן כלומר אינה צריכה מיאון בפני שנים, אבל תלך ותנשא ותעשה מה שתראה. ואין פירושו מחוור, דנשואין הן הן מיאונין כדאמרינן בגמ'. ור"ה ז"ל פירש [מדקאמר] ר' חנינא בן אנטיגנוס כל שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן שמע מינה דכפנויה היא ואם לא נבעלה כלל שרי לעלמא ואפילו גדלה, דאי לא תימא הכי מאי איכא בין דברי ר' חנינא בן אנטיגנוס לדברי ר' יהודה בן בתירא דקאמר רב יהודה אמר שמואל בתרוייהו הלכה כמותו, ע"כ. הנה שהוקשה לו ז"ל נמי מה שהוקשה לנו לומר דאלו לינשא לכתחלה נשואין הן הן מיאונין כדר' יהודה בן בתירא. ומיהו מה שדקדק ממנה רבינו לומר דכפנויה היא ואפילו גדלה תחתיו ולא בעל, אין אני רואה הכרח בדבר זה, לפי שיש לפרש דאינה צריכה למאן דקאמר לומר שאם מתה אינו יורשה ואינו מטמא לה ואינו זכאי במציאתה ובהפרת נדריה, וכענין שאמר ר' אלעזר בכל קטנה, וזה פירוש נכון. ואפשר דלר' חנינא בן אנטיגנוס אף הקטנה שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה יוצאה בכדי אלא במיאון, דאינה צריכה מיאון דקאמר אינו אלא לדברים אלו בלבד כמו שכתבתי, והוא לדידיה קטנה שאינה יכולה לשמור קדושיה כקטנה דעלמא אע"פ שיודעת לשמור קדושיה לר' אליעזר, דאע"ג דקאמר אין מעשה כלום אפ"ה אמרינן בגמ' דאפילו לדידיה בכדי לא תיפוק אלא שאין מעשיה כלום לדברים אלו, ומשום דקאמר ר' חנינא בשאינה יודעת לשמור קדושיה אינה צריכה מיאון אבל היודעת צריכה מיאון, אמר ליה ר' אליעזר דכל קטנה יודעת כשאינה יודעת לא עשו ולא כלום זו כזו לדברים אלו, ומינה דזו כזו מיהא וכלהו לא נפקי בכדי, כנ"ל: